

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

ADATVÉDELMI JOG A MUNKAERŐPIACON

4. OLVASÓLECKE - ADATVÉDELMI ALAPFOGALMAK

dr. Lukács Adrienn

Olaszási idő: kb. 35 perc

Az olvasóleckében ismertetett definíciók a GDPR elfogadását megelőzően is léteztek, azonban a GDPR finomított, pontosított rajtuk. Az olvasólecke a legfontosabb definíciókat – úgy, mint személyes adat, a személyes adatok különleges kategóriái, álnevesítés, adatkezelés, adatkezelő, adatfeldolgozó, az érintett hozzájárulása, adatvédelmi incidens, felügyeleti hatóság - ismerteti.

SZEMÉLYES ADAT

A GDPR 4. cikke az alábbi módon határozza meg a **személyes adat** definícióját: **“azonosított vagy azonosítható természetes személyre („érintett”) vonatkozó bármely információ.”** Ez a definíció az alábbi **három elemből** épül fel:

-
- 1. Bármely információ (adat)** Gyakorlatilag minden olyan információ személyes adatnak minősül, ami kötődik az egyénhez, és ami a helyzetét befolyásolhatja. Egyrészt személyes adatnak minősül az érintettre vonatkozó adat (pl.: név, azonosító jel, képmás, hang stb.), másrészt pedig az adatból levont következtetés is (pl.: munkahelyi alkalmassági vizsgálat eredménye).
-
- 2. Azonosított vagy azonosítható természetes személy (érintett)** Az érintett, vagy más néven adatalany az a személy, aki a személyes adatok védelméhez való jog alanya. Nagyon fontos, hogy **kizárólag élő, természetes személy** lehet érintett – a GDPR személyi hatálya is csak rájuk terjed ki. Az érintettnek azonosítottnak vagy közvetlenül vagy közvetve azonosíthatónak kell lennie. Az érintett abban az esetben lesz *azonosított*, ha a természetes személyek adott csoportján belül elkülönül a csoport többi tagjától.¹ A közvetett vagy közvetlen azonosíthatóság pedig az azonosítás lehetősége.
-
- 3. Az adat és az érintett közötti kapcsolat („vonatkozó”)** Az adat és az érintett közötti kapcsolat azt jelenti, hogy az információnak az adatalanyhoz kell kapcsolódnia. Amennyiben ez a kapcsolat véglegesen megszakad, és nem helyreállítható (pl.: anonimizálás), akkor nem beszélünk személyes adatról.
-

ÉRDEKESSÉG

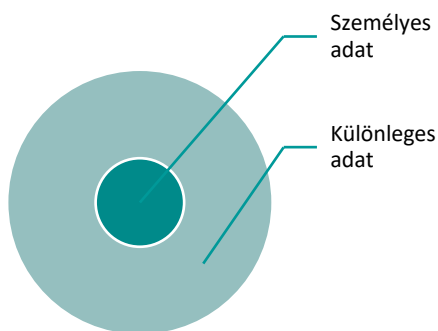
A GDPR hatálya kizárólag az **élő** természetes személy személyes adataira vonatkozik, azonban lehetőséget biztosít a tagállamoknak, hogy nemzeti jogukban rendelkezzenek a személyes adatok sorsáról a halál után. Ugyanis felmerülhet az a kérdés, hogy mi történik az érintettek személyes adataival **haláluk után**, azaz amikor már az adatvédelmi jogszabályok nem nyújtanak védelmet?

A téma jelentőségét jelzi, hogy nem csak a NAIH adott ki [ajánlást](#) ebben a témában, hanem az Infotv. 25. § is kifejezetten rendelkezik erről az esetről.

¹ Péterfalvi Attila – Révész Balázs – Buzás Péter (szerk.): *Magyarázat a GDPR-ról*. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018, 67. p.

A SZEMÉLYES ADATOK KÜLÖNLEGES KATEGÓRIÁI

Az adatvédelmi jogban a személyes adatokon belül megkülönböztetünk úgynevezett **különleges**, más néven szenzitív **adatokat**. Ezek az adatoknak egy olyan kategóriáját képezik, amelyekre az jellemző, hogy az érintett életének az intimebb aspektusaira vonatkoznak. A kezelésük, vagy a nem megfelelő kezelésük olyan kockázatokkal járhat, mely nagymértékben hathat az érintett alapvető jogaira és szabadságaira, többek között az emberi méltóságára, vagy akár az egyenlő bánásmódra – ennek megfelelően fokozottabb védelemben részesíti őket a jogalkotó.²

A GDPR 9. cikke

értelmében főszabály szerint tilos ezeknek az adatoknak a kezelése - majd nevesít olyan kivételeket, amikor mégis lehetőség nyílik ezen adatok kezelésére. A foglalkoztatás terén is található egy ilyen kivétel, melyre a 7. olvasólecke tér ki.

PÉLDA

Személyes adatnak minősül az IP cím, a név, az e-mail cím, a személyi igazolvány szám, ujjlenyomat, képmás stb.
Személyes adatnak minősül a munkavállaló kamera által rögzített képmása, az internetes oldalak, amit látogatott, vagy éppen a pontos tartózkodási helye.

A személyes adatok ilyen különleges kategóriái közé tartoznak az alábbiak:

- **A faji vagy etnikai származásra vonatkozó adatok.**
- **Politikai véleményre vonatkozó adatok.** Például: politikai vélemény, leadott szavazat.
- **Vallási vagy világnézeti meggyőződésre vonatkozó adatok.** Ide tartoznak például a vallásra, hitbeli meggyőződésre vonatkozó adatok, a lelkiismereti meggyőződésre vonatkozó adatok.
- **Szakszervezeti tagságra utaló személyes adatok.** Például tagja-e valaki szakszervezetnek, betölt-e tisztséget.
- **Genetikai adatok.** Genetikai adat „egy természetes személy örökölt vagy szerzett genetikai jellemzőire vonatkozó minden olyan személyes adat, amely az adott

² Péterfalvi Attila – Révész Balázs – Buzás Péter (szerk.): *Magyarázat a GDPR-ról*. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018, 68-69. pp.

személy fiziológiájára vagy egészségi állapotára vonatkozó egyedi információt hordoz, és amely elsősorban az említett természetes személyből vett biológiai minta elemzéséből ered.” (GDPR 4. cikk 13.)

- **Biometrikus adatok.** Biometrikus adat az „egy természetes személy testi, fiziológiai vagy viselkedési jellemzőire vonatkozó minden olyan sajátos technikai eljárásokkal nyert személyes adat, amely lehetővé teszi vagy megerősíti a természetes személy egyedi azonosítását.” (GDPR 4. cikk 14.) Biometrikus adatnak minősül például az arckép vagy a daktiloszkópiai adat.
- **Egészségügyi adatok.** Egészségügyi adatnak minősül az „egy természetes személy testi vagy pszichikai egészségi állapotára vonatkozó személyes adat, ideértve a természetes személy számára nyújtott egészségügyi szolgáltatásokra vonatkozó olyan adatot is, amely információt hordoz a természetes személy egészségi állapotáról.” (GDPR 4. cikk 15.)
- **Szexuális életre vagy szexuális irányultságra vonatkozó személyes adatok.**
- **Büntetőjogi felelősség megállapítására vonatkozó határozatokra és a bűncselekményekre vonatkozó személyes adatok.**

ÁLNEVESÍTÉS

Az **álnevesítés** a GDPR értelmében „a személyes adatok olyan módon történő kezelése, amelynek következtében további információk felhasználása nélkül többé már nem állapítható meg, hogy a személyes adat mely konkrét természetes személyre vonatkozik.” (GDPR 4. cikk 5.) Lényege, hogy megszakítják az érintett és a személyes adat közti kapcsolatot, melynek helyreállítása egy külön tárolt kapcsolati kód útján lehetséges.

Az árnevesített személyes adatokra továbbra is alkalmazandó a GDPR. Az árnevesítést azonban fontos elhatárolni az anonimizálástól: az **anonimizálás** során végleg megszakad a kapcsolat az érintett és a személyes adat között – és ezekre az adatokra így nem kell alkalmazni a GDPR-t.

ADATKEZELÉS

A GDPR 4. cikk 2. értelmében **adatkezelésnek** minősül „a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége.”

Az adatkezelésnek **személyes adatokra** kell vonatkoznia: amennyiben nem személyes adatok kezelése történik, a GDPR rendelkezéseit sem kell alkalmazni az adatkezelésre. Az adatkezelés módszere kapcsán nem csak a géppel végzett adatkezelésekre kell alkalmazni a GDPR-t: az adatkezelés történhet **automatizált módon** (pl.: számítógéppel végzett adatkezelés) vagy **nem automatizált módon** (pl.: a személyes adat kézzel történő leírása egy füzetbe).

Ugyanakkor azt fontos leszögezni, hogy a **GDPR tárgyi hatálya** az (egészben vagy részben) automatizált adatkezelésekre **minden esetben kiterjed**, a nem automatizált módon történő adatkezelésekre viszont **csak abban az esetben**, ha az ily módon kezelt személyes adatok valamely nyilvántartási rendszer részét képezik, vagy amelyeket egy nyilvántartási rendszer részévé kívánnak tenni. [GDPR 2. cikk (1)]

Kivételt képez – többek között – a GDPR tárgyi hatálya alól, ha az adatkezelést természetes személyek kizárólag személyes vagy otthoni tevékenységük keretében végzik. [GDPR 2. cikk (2) c)] Ez az úgynevezett **háztartási kivétel**.

A GDPR ezen túlmenően tartalmaz egy *példálózó* felsorolást a leggyakoribb **adatkezelési műveletekről**: ide tartozik **többek között** a gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, tagolás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, lekérdezés, betekintés, felhasználás, közlés továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel útján, összehangolás vagy összekapcsolás, korlátozás, törlés, illetve megsemmisítés.

PÉLDA

Adatkezelésnek minősül a videófelvétel készítése, e-mail küldése, bérszámfejtés, fénykép készítése és közzététele, törlése stb.

ADATKEZELŐ, ADATFELDOLGOZÓ

A GDPR 4. cikk 7. értelmében **adatkezelő** „az a természetes vagy jogi személy, közhatalmi szerv, ügynökség vagy bármely egyéb szerv, amely a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit önállóan vagy másokkal együtt meghatározza.”

Az érintettel ellentétben az adatkezelő nem csak természetes személy lehet, hanem jogi személy is. Az adatkezelő hozza meg az adatkezeléssel kapcsolatos **érdemi döntéseket**. Az adatkezelő lesz az a személy, aki meghatározza és dönt az adatkezelés legfontosabb aspektusairól, hogy miért és hogyan történjen az adatkezelés. Így az adatkezelő - többek között - meghatározza az adatkezelés célját, időtartamát, a kezelt adatok körét, jogalapját stb.

Közös adatkezelőkről (GDPR 26. cikk) beszélünk, amennyiben az adatkezelés céljait és eszközeit két vagy több adatkezelő közösen határozza meg. Ebben az esetben a közös adatkezelőknek kötniük kell egy megállapodást, amiben a felelőségük megoszlásáról rendelkeznek. A megállapodásnak továbbá tartalmaznia kell a közös adatkezelők érintettekkel szembeni szerepét és a velük való kapcsolatukat – és ezt az érintettel is közölniük kell.

Az **adatfeldolgozó** elkülönül az adatkezelőtől, önálló jogalany, az adatkezelés egy különálló szereplője. Adatfeldolgozónak minősül „az a természetes vagy jogi személy, közhatalmi szerv, ügynökség vagy bármely egyéb szerv, amely az adatkezelő nevében személyes adatokat kezel”. (GDPR 4. cikk 8.) Az adatfeldolgozó az adatkezelő megbízásából kezeli a személyes adatokat, az adatkezelővel szembeni kötelezettségeit szerződésben vagy más jogi aktusban kell rögzíteni.

Az adatkezelő és az adatfeldolgozó közti legfontosabb **különbség**, hogy az adatkezelő rendelkezik érdemi döntési kompetenciával, az adatfeldolgozó nem. Az adatkezelő irányítja és utasítja az adatfeldolgozót, aki ezeket az utasításokat végrehajtja, érdemi döntést azonban nem hoz.

PÉLDA

Adatfeldolgozásról
beszélünk, amikor az adatkezelő kiszervezi az egyes adatkezelési műveleteket. Például a munkáltató (adatkezelő) megbíz egy bérszámfejtő céget (adatfeldolgozó) azzal, hogy a megadott határidőre végezze el a munkavállalók bérének a bérszámfejtését.

AZ ÉRINTETT HOZZÁJÁRULÁSA

A GDPR 4. cikk 11. szerint az érintett **hozzájárulása** „az érintett akaratának önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló és egyértelmű kinyilvánítása, amellyel az érintett nyilatkozat vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján jelzi, hogy beleegyezését adja az őt érintő személyes adatok kezeléséhez.”

Ahhoz, hogy jogszerű legyen a hozzájárulás, az alábbi négy, **konjunktív feltételnek** kell megfelelnie:

Önkéntes

A hozzájárulás abban az esetben lesz önkéntes, ha az érintettnek valós vagy szabad választási lehetősége van abban, hogy megadja-e a hozzájárulását vagy sem.

Konkrét

Az érintett egy adott adatkezeléshez járul hozzá, azaz pontosan beazonosíthatónak kell lennie a célnak.

Tájékozott	A hozzájárulásnak megfelelő tájékoztatáson kell alapulnia, amiből az érintett tájékozódik arról, hogy milyen adatkezeléshez adja a hozzájárulását. A tájékoztatás formájának tömörnek, átláthatónak, világosnak és közérthetőnek kell lennie.
Egyértelműen kinyilvánított	Ez a feltétel azt jelenti, hogy az érintett aktív cselekedettel tudja hozzájárulását adni az adatkezeléshez. Amennyiben az érintett hallgat, nem nyilatkozik, az nem tekinthető akként, hogy tiltakozás hiányában beleegyezett volna az adatkezelésbe.

ADATVÉDELMI INCIDENS

Az **adattvédelmi incidens** „a biztonság olyan sérülése, amely a továbbított, tárolt vagy más módon kezelt személyes adatok véletlen vagy jogellenes megsemmisítését, elvesztését, megváltoztatását, jogosulatlan közlését vagy az azokhoz való jogosulatlan hozzáférést eredményezi.” (GDPR 4. cikk 12.) Adattvédelmi incidensről abban az esetben beszélhetünk, amikor sérül az úgynevezett **adattbiztonság** követelménye, azaz, amikor az adat fizikai értelemben vett védelme sérül. Az adatkezelőnek és az adatfeldolgozónak kötelessége megelőzni az adattvédelmi incidensek kialakulását.

FELÜGYELETI HATÓSÁG

A GDPR 51. cikke elrendeli, hogy valamennyi tagállamban fel kell állítani egy vagy több független közhatalmi szervet (**felügyeleti hatóságot**), amik elősegítik a GDPR-nak az EU egész területén történő egységes alkalmazását. Hazánk felügyeleti hatósága a Nemzeti Adattvédelmi és Információszabadság Hatóság, a **NAIH**. A felügyeleti hatóságokról ld. bővebben a 6. olvasóleckét.

TANANYAG

- Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége és az Európa Tanács: *Európai adattvédelmi jogi kézikönyv 2018. évi kiadás*. Az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxembourg, 2019. Elérhető: https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_data_protection_HUN.pdf 94-127. pp.
- Péterfalvi Attila – Révész Balázs – Buzás Péter (szerk.): *Magyarázat a GDPR-ról*. Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2018, 63-78. pp., 81-88. pp.

AJÁNLOTT IRODALOM/FORRÁSOK

- Jóri András – Soós Andrea Klára – Bártfai Zsolt – Hári Anita (szerk.): A GDPR magyarázata. HVG-ORAC, Budapest, 2018, 53-100. pp.
- A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ajánlása az online adatok halál utáni sorsáról. Elérhető: https://naih.hu/files/Ajanlas_online-adatok-halal-utani-sorsarol.pdf
- Lukács Adrienn: *Míg a halál el nem választ... avagy mi történik az online adatokkal a halál után?* Elérhető: https://gordius.blog.hu/2017/03/13/mig_a_halal_el_nem_valaszt_avagy_mi_tortenik_a_z_online_adatokkal_a_halal_utan
- Európai Bizottság: *Mit nevezünk adatvédelmi incidensnek, és mi a teendő ilyen esetben?* Elérhető: https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/reform/rules-business-and-organisations/obligations/what-data-breach-and-what-do-we-have-to-do-case-data-breach_hu

ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Mi a személyes adat definíciója?
2. Milyen különleges kategóriái léteznek a személyes adatoknak?
3. Milyen adatkezelésekre vonatkozik a GDPR tárgyi hatálya?
4. Mi a különbség az adatkezelő és az adatfeldolgozó között?
5. Milyen feltételei vannak a hozzájárulásnak?
6. Milyen feladatai és hatáskörei vannak az adatvédelmi felügyeleti hatóságoknak?

FELADATOK

1. A háztartási kivétel milyen eseteket takar? Alkalmazható-e a munkáltató által folytatott adatkezelésekre? Alkalmazható-e a felhasználók internetes tevékenységeire? Milyen feltételekkel?
2. Határozza meg hogyan kell begyűjteni az érintett hozzájárulását egy online repülőjegy/könyv/ruha/színházjegy/stb. vásárlása során!